

Den Bosch ligt op jachtkamp neanderthalers

In Den Bosch is het bewijs gevonden dat daar neanderthalers hebben geleefd.

JOOST VERMEULEN

Het leek waarschijnlijk dat in wat nu Nederland is, neanderthalers hebben gewoond, want in de ons omringende landen zijn sinds het einde van de negentiende eeuw op diverse plaatsen restanten van deze prehistorische mensachtige aangetroffen. En in de loop van de vorige eeuw zijn, onder andere in de buurt van Ermelo, enkele losse vuurstenen voorwerpen aangetroffen die men aan neanderthalers kon toeschrijven. Twee jaar geleden is van de bodem van de Noordzee ergens tussen Engeland en Nederland zelfs een stukje van een neanderthalerschedel opgegraven.

Maar waren deze sporadische vondsten voldoende om echt te zeggen dat neanderthalers in ons land hebben rondgelopen?

Sinds kort is er geen twijfel meer mogelijk: ook ons land behoorde tot het leefgebied van deze vroege mensachtige. Archeologen van de Universiteit Leiden hebben namelijk aangevoerd dat in de omgeving van Den Bosch gedurende de laatste ijstijd een groep neanderthalers heeft rondgezworven.

Zij trokken die conclusie op basis van vuursteenmateriaal en de restanten van gereedschappen die in de loop

van dit najaar tijdens grondwerkzaamheden voor de bouw van een parkeergarage in het hart van Den Bosch waren aangetroffen.

Tijdens routinecontroles van het zand dat van een diepte van ongeveer negen meter was opgezogen, trof Ronald van Genabeek, de stadsarcheoloog van Den Bosch, het materiaal aan. Omdat de vuurstenen die naar boven waren gekomen, duidelijk bewerkt waren, werd de hulp ingeroepen van de afdeling archeologie van de Leidse universiteit. Bij deze universiteit werken namelijk steentijd-experts.

Al vrij snel kwamen die tot de conclusie dat het hier werktuigen betrof die door neanderthalers waren vervaardigd. Archeoloog Alexander Verpoorte: "Neanderthalers bewerkten hun stenen op een heel specifieke manier. Heel anders dan de homo sapiens dat deed, die andere mensachtige die in de steentijd in Europa woonde. En sommige gebruiksvoorwerpen zijn zelfs heel specifiek voor deze soort."

De goede staat waarin de gevonden stenen werktuigen verkeerden, maakte de beoordeling door archeologen relatief eenvoudig. Men kon zelfs soorten objecten van elkaar onder-

scheiden. Er bleken schrapers, stenen waarmee huiden werden bewerkt, tussen te zitten, en messen om het vlees mee te snijden. Verpoorte: "We hebben zelfs stukken gevonden die afgeslagen waren van wat een vuistbijl moet zijn geweest. Iemand heeft daar tijdens de laatste ijstijd zijn bijl bijgewerkt."

Alles wees erop dat men in Den Bosch bij toeval was gestuit op een jachtkamp van neanderthalers: een plek waar zij tijdelijk – vermoedelijk in de zomer – verbleven en waar ze de

'Iemand heeft daar tijdens de laatste ijstijd zijn bijl bijgewerkt'

resultaten van de jacht verwerkten. Er werden botten gevonden van rendieren, neushoorns, reuzenherten, paarden en bizons en zelfs de onderkaak van een jonge mammoet.

De archeologen hebben de vondsten uit Den Bosch al globaal kunnen dateren. Deze neanderthalers trokken hier rond ten tijde van de laatste ijstijd, dat wil zeggen veertig- tot zestigduizend jaar geleden. "Die date-

ring is deels gedaan op basis van het vuursteenmateriaal, maar vooral op basis van de aanwezige dierenresten. Het gaat namelijk om bot van diersoorten die in de laatste ijstijd in ons land voorkwamen." Met deze datering kunnen de Nederlandse neanderthalers tot de latere vertegenwoordigers van de soort worden gerekend.

Neanderthalers verschenen al rond 230.000 jaar voor het begin van onze jaartelling op het Europese toneel en de allerlaatsten van deze soort leefden vermoedelijk ongeveer dertigduizend jaar geleden.

Een jachtkamp van neanderthalers zoals dat nu in Den Bosch is gelokaliseerd, is een zeer bijzondere vondst. In heel Europa zijn maar enkele van dergelijke plekken bekend. En de kwaliteit van de vondsten maakt het kamp helemaal uniek.

De werkzaamheden voor de ondergrondse parkeergarage zijn dan ook tijdelijk stilgelegd om de archeologen extra tijd en ruimte te geven om hun onderzoek voort te zetten.

Verpoorte: "We weten nog maar weinig over neanderthalers en dat geldt zeker voor neanderthalers in onze gebieden. Een goede bestudering van dit bijzondere complex kan ons dus heel veel leren."